

Vergaderjaar 2018–2019

33 836

Personen- en familierecht

Nr. 44

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2019

Hierbij doe ik u toekomen, mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de uitvoeringsrapportage van het Programma Scheiden zonder Schade (SzS)¹.

Het Programma SzS

Het Programma SzS richt zich op het voorkomen van de schade bij kinderen als gevolg van de scheiding van hun ouders en voert de acties uit de Agenda «Scheiden ... en de kinderen dan?» van André Rouvoet uit.² Deze acties hebben tot doel ouders, kinderen en professionals te ondersteunen bij een scheiding. Zo worden een scheidingsloket, een nieuwe procedure voor de rechter en de figuur van een gezinsvertegenwoordiger ontwikkeld en getest in de regio's Den Haag en Oost-Brabant. Ik verwacht dat dit najaar de prototypes gereed zijn voor de testfase en dat in het najaar van 2020 de eerste resultaten beschikbaar komen.

De betrokken organisaties en instellingen die in het Platform SzS vertegenwoordigd zijn, werken hard aan het verbeteren van de aanpak van scheidingszaken. Zo werken de rechtspraak, de gemeenten, de Raad voor de Kinderbescherming en hulpverleningsinstellingen samen aan een betere afstemming tussen zorg en recht. In een groot aantal arrondissementen zijn afspraken met de gemeenten gemaakt over de hulp waarnaar de rechter ouders kan verwijzen die in een complexe scheiding zijn verwickeld. Ook is de rechtspraak voortvarend bezig om overal in het land te komen tot een regierechter voor alle echtscheidingszaken volgens het principe «één echtscheiding, één rechter». Een groot aantal rechtbanken en gerechtshoven werkt inmiddels op deze wijze. Gemeenten richten nu al een scheidingsloket in. In de regiolabs, waarin geëxperimenteerd zal worden met een nieuw scheidingsloket en een nieuwe scheidingsprocedure, komen deze initiatieven ook samen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Kamerstuk 33 836, nr. 25.

Uitgangspunt is dat een kind ook na een scheiding beide ouders moet kunnen blijven zien. Zoals uit het WODC-onderzoek naar voren komt, heeft de overheid nog geen goed antwoord als deze omgang niet tot stand komt.³ Op de Platformbijeenkomst van april 2019 hebben de WODC-onderzoekers hun bevindingen en aanbevelingen gepresenteerd. De motie van het lid Westerveld van 15 mei 2019 verzocht de regering om op korte termijn concrete oplossingen voor het probleem van «oudervers-toting» te laten uitwerken door een onafhankelijke onderzoekscommissie in samenwerking met ervaringsdeskundigen (Kamerstuk 28 345, nr. 215).

Ter uitvoering van deze motie wordt thans een expertteam ingericht, dat direct van start kan gaan. Het bestaat uit Platformleden en onafhankelijke deskundigen en wetenschappers, in samenwerking met ervaringsdeskundigen. De voorzitter is mr. C.A.R.M. (Cees) van Leuven, raadsheer in het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Het expertteam zal vóór 1 juli 2020 oplossingsrichtingen presenteren, met specifieke aandacht voor:

- de methodieken om signalen van ouderverstoting adequaat in kaart te brengen voor de verschillende (juridische en gedragswetenschappelijke) professionals;
- de benodigde kennis (en de lacunes daarin) bij de betrokken professionals en een plan om de lacunes te dichten;
- de interventies om tijdig en effectief in te kunnen grijpen.

Het expertteam zal daarbij gebruikmaken van de inzichten en uitkomsten van relevante (internationale) onderzoeken en literatuurstudies, waaronder het WODC-onderzoek, en van de opbrengsten van de Divorce Challenge en de actielijnen en oplossingsrichtingen uit de «Agenda voor Actie – Scheiden ... en de kinderen dan?».

In het algemeen overleg personen- en familierecht van 24 januari 2019 (Kamerstuk 33 836, nr. 34) heeft het lid Bergkamp gevraagd of ervaringsdeskundigen en de bijzondere curator niet een grotere rol kunnen spelen in het voorkomen van escalaties. Ik heb het Platform en de regiolabs deze suggesties meegegeven. Tevens kan ik melden dat het WODC momenteel onderzoek doet naar de civiele procespositie van de minderjarige en daarbij ook de rol van de bijzondere curator betreft. Het betreffende rapport ontvang ik na deze zomer.

Villa Pinedo

Zoals toegezegd aan uw Kamer informeer ik u over de uitkomst van het overleg van de ministeries, de VNG, het Programma en enkele fondsen met Villa Pinedo, een landelijke stichting die steun biedt aan kinderen van gescheiden ouders. Deze stichting heeft sinds de decentralisatie van het jeugdstelsel moeite om met alle afzonderlijke gemeenten contracten te sluiten en is daardoor in financiële problemen gekomen. In het overleg zijn drie lijnen bepaald:

- 1) Villa Pinedo zoekt op de korte termijn naar aanvullende financiering door de filantropie en andere ad hoc ondersteuning,
- 2) Villa Pinedo onderzoekt samen met gemeenten hoe de inkoop door gemeenten te organiseren, en
- 3) VWS en JenV onderzoeken of zij de komende periode Villa Pinedo kunnen ondersteunen bij het «acquireren» richting gemeenten.

³ Kamerstuk 33 836, nr. 34.

Pilot ouderschapsplan

Ik heb toegezegd u te informeren over de resultaten van de proef bij de rechtbank Overijssel om kinderen beter te betrekken bij het ouderschapsplan. De één jaar durende proef eindigde op 1 mei 2019. Uit de eerste resultaten die vanuit de rechtbank afkomstig zijn, komt naar voren dat de meeste familierechters tijdens de pilot meer informatie in handen kregen om de eerste beslissingen te nemen in een echtscheiding. De resultaten van het wetenschappelijk onderzoek onder begeleiding van de Vrije Universiteit Amsterdam en Universiteit Tilburg worden echter pas eind dit jaar verwacht. Als die resultaten ook positief zijn, is het vervolgens aan het Landelijk Overleg van Vakinhoud Familie- en jeugdrecht om te bepalen of deze wijze van maatschappelijk effectieve rechtspraak dient te worden ingevoerd bij alle rechtbanken in Nederland.

Ten slotte

Het Programma SzS heeft de opbouwfase afgerond. Nu komt het aan op de uitvoering van de acties en de ontwikkeling van een scheidingsprocedure en scheidingsloketten. Dit om de schade bij kinderen zoveel als mogelijk te voorkomen als ouders uit elkaar gaan.

De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker